

KOULU TYÖRAUHAN RAKENTAJANA JA YLLÄPITÄJÄNÄ

YHTEISET OHJEET KAUHAJOEN
KAUPUNGIN PERUSKOULUIHIN

TYÖRAUHAN PERUSTEET

- **Suomen perustuslaki**

- 7 §: jokaisen oikeus elämään, turvallisuuteen, vapauteen ja koskemattomuuteen
- 6 §: lasta kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä
- 22 §: julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen

- **Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus**

- kurinpito kouluissa tapahtuu lapsen ihmisarvon mukaisesti ja on sopusoinnussa lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa
- turvattava oppilaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus koulussa
- koulun varmistuttava siitä, ettei lapsi joudu kokemaan sopimuksen vastaista menettelyä koulun henkilökunnan tai toisen oppilaan taholta
- koulukiusaaminen on kiellettyä ja siihen on velvollisuus aktiivisesti ja tehokkaasti puuttua

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN VELVOLLISUUDET

Koulun perustehtävä/oppilaan oikeushyvät

- oikeus saada tukea vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamisessa
- oikeus saada elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja
- oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän huolehdittava

- kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä
  - opettaja avainasemassa
  - koulun opettajan tai rehtorin ilmoitusvelvollisuus koulun tapahtumista huoltajalle
- oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämisestä
- poissaolojen seurannan järjestäminen
- koulukuljetusten järjestäminen
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- laadittava koulun järjestyssäännöt
- koulujen kurinpidon toteuttamisesta PoL 36§:n mukaisesti

OPPILAAN VELVOLLISUUDET

- oppilaan on osallistuttava perusopetukseen
- tehtävät on suoritettava tunnollisesti ja
- käyttäytyttävä asiallisesti

- noudatettava oppilaitoksen järjestyssääntöjä/-määräyksiä sekä toiminta- ja käyttäytymisohjeita

TYÖRAUHA

Työrauha koostuu neljästä pääalueesta

- koulun toimintakulttuuri
  - koulun yhteiset toimintaperiaatteet
  - opettajien yhteistyö
  - monialainen toiminnan tasapuolisuus ja johdonmukaisuus
  - kodin ja koulun välinen yhteistyö
- oppilaan kohtaaminen ja välittäminen
  - oppilaasta huolehtiminen
  - oppilaan osallistuminen
  - luottamus ja vuorovaikutus oppilaan ja opettajan välillä
- pedagogiset ratkaisut
  - oppimisympäristö
  - kouluarkkitehtuuri
- kurinpito, säännöt ja valvonta
  - opettajan ja oppilaan välinen luottamus
  - toiminnan johdonmukaisuus ja tasapuolisuus
  - opettajan oman luokan pelisäännöt ja toimintanormit

TYÖRAUHAN HÄIRIÖT

Työrauhaan luetaan

- opiskelun esteetön sujuminen
- asianmukainen käyttäytyminen
- turvallinen opiskeluympäristö
- väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaaminen
- oppilaitoksen omaisuuden asianmukainen käsittely
- oppilaitoksen järjestyssääntöjen noudattaminen

Työrauhan häiriöihin luetaan

- opetuksen häiritseminen
- kotitehtävien laiminlyöminen
- luvattomat poissaolot
- epäasiallinen käyttäytyminen
- oppilaitoksen järjestyssääntöjen rikkominen
- vilpillinen menettely
- väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen

HÄIRIÖIDEN EHKÄISY

Häiriökäyttäytyminen voi johtua monenlaisista syistä

- oppilaaseen tai opettajaan liittyvät häiriön syyt
- oppilaan koulu- ja minäkäsitykset
- kouluviihtyvyys
- kouluselviytyminen

Häiriökäyttäytymisen ehkäisy

- oppilashuolto
- kodin ja oppilaitoksen välinen yhteistyö
- oppilaan ojentaminen opetuksen keinoin
- kurinpito

Kiusaamista ei määritellä säädöstekstissä

- kiusaamisella ymmärretään
  - se on toistuvaa ja systemaattista
  - se voi olla fyysistä ja/tai henkistä
  - se on tahallista
  - siitä voi aiheutua vammoja
  - siitä aiheutuu epämiellyttävä ja nöyryyttävä olotila

TURVALLINEN OPISKELUYMPÄRISTÖ

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa esinettä tai ainetta (POL 29§):

- jonka hallussapito on muussa laissa kielletty; Ampuma-aselaki (1/1998) Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) Räjähdeasetus 473/1993, Alkoholilaki (1143/1994), Tupakkalaki (693/1976), Rikoslaki (1889) - huumausaineiden hallussapito kielletty kaiken ikäisiltä
  - jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta
  - joka soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen
  - eikä hallussapidolle ole hyväksyttävää syytä

Yhteys POL:n 35 §:ään ja edelleen järjestyssääntöihin:

JÄRJESTYSLAKI (612/2003)

Hallussapito yleisellä paikalla kielletty

- vaaralliset esineet
  - nyrkkiraudat, stiletit, heittotähdet, sähkölammauttimet, jousipatukat
  - teleskooppipatukat
- toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet
  - teräaseet, rikutut lasiesineet, patukat, jouset, tikat, syövyttävät aineet
  - ampuma-asetta tai räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavat esineet
  - ritsat, puhallusputket, terveydelle vaaralliset laserosoittimet
- ilma-aseet, jousitoimiset aseet, harppuunat

KOULUN JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Koulun järjestyssääntöihin voidaan ottaa

- määräykset hyvän tavan mukaisesta käyttäytymisestä
- määräykset koulun omaisuuden käsittelystä
- oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella
- määräykset koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta
- ohjeet vaaralliseksi luokiteltujen esineiden ja aineiden käytöstä ja säilytyksestä työpäivän aikana

Vain turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeelliset määräykset

- ohjeistetaan hyvän tavan mukainen käyttäytyminen, annetaan yleiset elämänohjeet
- määritellään ja ohjeistetaan kurinpitoon ja ojentamiseen liittyvät toimintaperiaatteet ja laaditaan toimintasuunnitelma
- sääntöjen suunnittelu ja käsittely koulun henkilökunnan, vanhempien ja oppilaiden kanssa
- kurinpidon linja kaikille koulussa toimijoille samanlaiseksi
- toimivaltasuhteet koulussa selväksi

TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN KOULUPÄIVÄN JÄLKEEN

- kun kotitehtävät on laiminlyöty
- työpäivän päätteeksi
- enintään tunniksi kerrallaan
- valvonnan alaisena
- päättää oppilaan opettaja
- toimenpiteestä ilmoitettava oppilaan huoltajalle
- toimenpide on kirjattava

KASVATUKSELLINEN OJENTAMINEN

Tilanteen ennallistaminen oppilaan toimesta

- kun tekijä varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä
- kun oppilas on **tahallaan tai huolimattomuuttaan** liannut tai saattanut epäjärjestykseen koulun omaisuuden tai tilan
- puhdistaminen tai uudelleen järjestäminen
- rehtori tai opettaja päättää
- tehtävä suoritettava valvotusti
- oppilas ei voi olla pois opetuksesta tämän takia
- tehtävä ei saa muodostua oppilaalle liian vaaralliseksi tai raskaaksi
- enintään 2 tuntia
- jos työpäivän ulkopuolella, ilmoitettava oppilaan huoltajalle tai lailliselle huoltajalle
- teettäminen otettava huomioon, jos muita kurinpidollisia toimenpiteitä

KASVATUSKESKUSTELU

Velvoite kasvatuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi

- keskustelu voidaan käydä oppilaan epäasiallisen käytöksen vuoksi
  - häiritsee opetusta
  - rikkoo koulun järjestystä
  - menettelee vilpillisesti
  - kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti
- on ensisijainen menettely suhteessa jälki-istuntoon ja muihin kurinpitokeinoihin
- haetaan positiiviset keinot oppilaan käyttäytymisen parantamiseksi
- kasvatuskeskustelut tulee ennalta suunnitella ja siihen osallistuvat määritellä
  - huoltajalle varattava mahdollisuus osallistua jos katsotaan tarpeelliseksi

KASVATUSKESKUSTELU

- määrää opettaja tai rehtori
- enintään kaksi tuntia, voi olla useassa osassa
- joko työpäivän aikana tai sen jälkeen
- kasvatuskeskustelun kulku
  - yksilöidään toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti
  - kuullaan oppilas
  - selvitetään käyttäytymisen syyt
  - käydään läpi seuraukset
  - keskustellaan keinoista tilanteen korjaamiseksi
- kasvatuskeskustelu kirjataan ja ilmoitetaan huoltajalle
- uusi kasvatuskeskustelu mahdollinen ennen jälki-istunnon ja varsinaisen kurinpitorangaistuksen antamista, jos epäasiallinen käytös jatkuu

TARKASTUSOIKEUS

POL 29 § 2 mom:n tarkoitetut esineet ja aineet oikeus tarkastaa

- muissa laeissa kielletyt esineet ja aineet; turvallisuuden vaarantamiseen soveltuvat; omaisuuden vahingoittamiseen soveltuvat
- kun on ilmeistä, että esineitä tai aineita on oppilaan hallussa
  - ei ennakkollista ja varmuuden vuoksi tehtävää tarkastusta
- kun oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta
- kun oppilas ei luotettavasti osoita, ettei hänellä näitä ole
  - oppilaan mukana olevat tavarat ; päällisin puolin oppilaan vaatteet; taskujen tarkistaminen
- ennen tarkastukseen ryhtymistä oppilaalle ilmoitettava syy ja perustelu

Tarkastuksen toimittaminen

- kahden koulun henkilökuntaan kuuluvan täysi-ikäisen henkilön läsnä ollessa
- oppilaan samaa sukupuolta oleva opettaja tai rehtori
- oppilaalla oikeus pyytää koulun henkilökunnasta joku aikuinen tilaisuuteen
- jos em. on käytännössä mahdotonta tai liian hidasta, voidaan poiketa
- ei voimakeinoja

Henkilöntarkastuksen saa tehdä vain poliisi

- vaatteiden ja ihon välissä olevat aineet ja tavarat

HALTUUNOTTO-OIKEUS

Esineet ja aineet, jotka vaarallisia

- oppilaalle tai muille kouluyhteisön jäsenille
- hengelle, terveydelle ja omaisuudelle
- opetuksen tai oppimisen vakavaan häirintään liittyvät

jos pois ottaminen on turvallisuuden näkökulmasta perusteltua

- välttämätön opetuksen tai turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi
- häirinnän tason oltava sellainen, että opetustilaisuus selkeästi häiriintyy, häiriön tulee olla tosiasiallista
  - ei siksi, että voidaan potentiaalisesti käyttää häirintään
- ei velvollisuutta toimia vaan mahdollisuus toimia
- rehtori tai opettaja

Oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja

- oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi
- ei voimankäyttövälineitä

TARKASTUKSEN JA HALTUUNOTON TOTEUTUS

Tarkastus ja haltuunotto tehtävä

- mahdollisimman turvallisesti
- henkilökohtaisesta koskemattomuudesta ja yksityisyydestä huolehdittava
- hienotunteisesti
  - huomioitava oppilaan ihmisarvo, sukupuoli-identiteetti, yksityisyys ja fyysinen koskemattomuus
  - tehtävä esim. rehtorin työhuoneessa tai käytävällä kun muut oppilaat ovat luokissaan

Tarkastuksesta ja haltuunotosta

- kirjallinen selvitys koulutuksen järjestäjälle
- kirjattava
- tieto oppilaan huoltajalle mahdollisimman pian

Toimenpiteiden käyttö on kouluissa suunniteltava ja ohjeistettava

HALTUUNOTETTUJEN ESINEIDEN JATKOTOIMET

Opetuksen häirintään käytetyt esineet ja aineet

- luovutetaan oppilaalle oppitunnin/tilaisuuden jälkeen
- jos todennäköistä, että häirintä jatkuu, luovutus viimeistään koulupäivän päättyessä

Laissa kielletyt/muuten vaaralliset esineet ja aineet

- luovutetaan oppilaan huoltajalle
- poliisille välittömästi sellaiset, joiden hallussapitoon ei ole oppilaalla tai hänen huoltajallaan oikeutta
- muut turvallisuussyistä haltuun otetut esineet ja aineet oppilaan huoltajalle

Hävittäminen

- jos huoltaja ei nouda haltuun otettuja esineitä ja aineita, hävitetään kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta
- luovutus ja hävittäminen on kirjattava

OPETUKSEN EPÄÄMINEN

Oppitunnilta poistaminen kun häiritsee opetusta

- jäljellä olevan oppitunnin ajaksi tilasta, jossa opetusta annetaan
  - päättää oppilaan opettaja, ei oppilaan kuulemisvelvollisuutta
- koulun järjestämästä tilaisuudesta
  - päättää rehtori tai oppilaan opettaja

Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi

- jos olemassa vaara, että oppilaan tai opettajan turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi
- jos opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käytöksen vuoksi
- päättää rehtori, kuultava oppilasta.
- ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa sosiaalihuollon viranomaiselle

OPPILAAN POISTAMINEN

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

- kun oppilas ei noudata poistumismääräystä tai opetuksen epäämispäätöstä ja kun jatkaa häiritsevää ja turvallisuutta vaarantavaa toimintaa
- rehtori tai opettaja päättää
- välttämättömien voimakeinojen käyttö mahdollista
  - kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle
  - liioittelu RL 4:6§3mom, 7§

Oppitunnilta poistamisesta, opetuksen epäämisestä sekä häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisesta on ilmoitettava oppilaan huoltajalle

- kaikki em. toimenpiteet on myös kirjattava

JÄLKI-ISTUNTO

Jälki-istunto kun oppilas häiritsee opetusta, muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti

- kasvatuskeskustelun jälkeen
- enintään kaksi tuntia
- kirjattava esim. (päiväkirjaan tai rangaistuskirjaan)
- päättää oppilaan opettaja
- voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä tai harjoituksia
  - oltava kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia
  - oltava oikeassa suhteessa oppilaan tekoon/laiminlyöntiin
  - oltava oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen sopivia oppilaalle
- voidaan velvoittaa olemaan hiljaa jälki-istunnon ajan
- jälki-istunto voi koostua myös em. toimintojen yhdistelmästä
- ei voi järjestää opetuksen aikana mukaan lukien retket, leirikoulut, juhlat
- ilmoitettava oppilaan huoltajalle

KURINPITORANGAISTUKSET

Kirjallinen varoitus

- kun oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä tai menettelee vilpillisesti
- päätösvalta rehtorilla

Koulusta erottaminen

- edellyttää, että rikkomus on ollut vakava tai että oppilas lievemmän rangaistuksen saatuaan on jatkanut epäasiallista käyttäytymistä
- enintään 3 kuukautta
- päättää monijäseninen toimielin; Kauhajoella jaosto
- täytäntöönpanosta päätettävä samalla kertaa

Opiskelusta pidättäminen rikostutkinnan ajaksi (Lukiolaki)

MENETTELY KURINPITOASIASSA

Jälki-istunto (kurinpito-ohjennus), kirjallinen varoitus (kurinpitorangaistus),
määräaikainen erottaminen (kurinpitorangaistus)

- yksilöittävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti
- kuultava oppilasta
- hankittava tarpeellinen selvitys
- ennen kurinpitorangaistuksen antamista oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi
- täytäntöönpano heti, jos oppilaan käyttäytyminen on väkivaltaista, uhkaavaa tai häiritsevää
- kurinpitorangaistuksista annettava valituskelpoinen päätös
- Tieto kurinpitorangaistuksista sosiaaliviranomaiselle

Opetuksen järjestäjän velvollisuudet

- järjestettävä tarvittava oppilashuolto
- henkilökohtainen suunnitelma laadittava ja opetusta seurattava
- ei saa jättää ilman valvontaa

Väkivaltatilanteista tulee tehdä aina rikosilmoitus, vaikka tekijä olisi alle 15-vuotias! Kuin myös työsuojeluilmoitus, mikäli kohteena on henkilöstön edustaja!

KEINOJEN YHTEYSVAATIMUS

Oppilaitoksen toimivalta

- ulottuu koulunkäyntiin ja siihen liittyviin olosuhteisiin
  - tapahtuma sattuu oppilaitoksen alueella, koulukuljetuksen toimintapiiriin kuuluvat alueet, liikennevälineet, majoitus, asuntola
- ajallinen yhteys koulunkäyntiin
  - oppitunnit, välitunnit, koulukuljetus
  - oppilaskerhot
  - Välitunnit

VOIMAKEINOJEN KÄYTTÖ

Välttämättömät voimakeinot mahdollisia haltuunoton ja poistamisen yhteydessä

- puolustettavia keinoja oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi otettava huomioon
- kirjallinen selvitys voimakeinojen käytöstä opetuksenjärjestäjälle

Jokamiehen kiinniotto-oikeus

- Verekseltään tavattu rikoksentekijä

VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS

Vahingon korvaaminen

- silloin kun tilanteisiin liittyy aineellisia vahinkoja, on oppilas velvollinen korvaamaan vahingot vahingonkorvauslain mukaan
- korvauksen aiheuttaa tahallinen tai tuottamuksellinen teko tai laiminlyönti
  - tahallisuus = tarkoitus aiheuttaa seuraus tai pitänyt seurauksen aiheutumista varmana/varsin todennäköisenä
  - tuottamus = vaadittavan huolellisuuden laiminlyöntiä tai varomattomuutta
  - laiminlyönti = passiivisuutta vahingon torjunnassa tai muutoksenhaun laiminlyöntiä
  - tapaturma – ei vahingonkorvausta
- vahingonkorvausvelvollisuudelle ei ole asetettu alaikärajaa

Vahingoista on ilmoitettava oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle